

Hallo

Det var det planen for Syd-Etiopia siktet mot - og mye av det som er gjort siden 1974-75 viser at det nytter. Nå kommer mange busslaster fulle av folk til Konso opptil 20-25 mil unna for å handle korn, frukt og grønnsaker. Før var det sultland. Seggensletta på 40 000 da er dyrket og kan vannes fra elva Seggen. Masse planteskoler er startet og titusenvis av forskjellig skogs- og frukttrær vokser og gror og tar vare på folket med mat, råstoffer og miljø som gir helse og arbeidskraft.

Et annet meget interessant - også nevnt i bladet - ble startet og drives av Rafoss/Søgne ved Victoriasjøen. Baserer seg på solceller som energikilde til små pumper for vanning fra dette store innlandshav. Store områder rundt Victoriasjøen kunne nyttiggjøre seg dette. Gjødsel får de ved å rense strendene for de plagsomme hyasintene som de tar på land og lager kompost av. Ellers kan mye kunnskap hentes fra Det jødiske nasjonalfond og Sed Boqer i Israel hvor også Kina og California nå vender seg for hjelp til gjenreisning av naturen. God lesning. Beste hilsen Jørgen Høgetveit siv. agr.

Afrikas nød og vår hjelp

Årsaker og hjelpetiltak

Av sivil agr. Jørgen Høgetveit

Innledning

Artikkelen under stod i Fast Grunn i 1985 og var skrevet bl.a. på basis av mitt arbeid som Development sec. i Mekane Yesus kirken i Syd Synoden i 1974-75. Jeg var kalt ut av NLM etter den første store sultkatastrofen og laget 2 større utviklingsplaner i Syd Etiopia pluss et fyldig plannotat for Konsoområdet. Sammen med NORAD rep. m.m.m. Trygve Haugeland så vi over prosjektene høsten 1975 for godkjenning av finansiering. P. g.a. min familiesituasjon hjemme, kunne jeg ikke ta meg av det videre arbeidet - men NLM fikk tak i 2 godt utdannede Ås folk: Ketil Fuglestad og Torstein Haugen som gjennom mange års solid arbeid fikk i gang en riktig og god utvikling med mye skogplanting og produksjon av korn, frukt og grønnsaker og sig på husdyrbruket. Gjennom bl.a. et senere seminarer på AKFsenteret har Fuglestad også blitt brukt videre i Øst-Afrika og i Nord-Korea. Gjenreisning av ødelagt natur og utvikling av gode produksjoner for liv og helse og miljø - tar tid, som Trygve Haugeland meget riktig påpekte i hans store biografi om Etiopiaturen, men desto gledeligere er det å se at det lykkes og folket får mat, vann og råstoffer og kommer i gang med å ta vare på seg selv og familiene - i stedet for å syke hen og dø i millioner. Så til artikkelen:

Afrika er i dyp nød.

Kontinentet er inne i et økologisk sammenbrudd. Et areal så stort som Norge spises årlig opp av ørkenen. Hele land som Mauritania slukes av tørke og sand og raderes ut av verdenskartet. Millioner på millioner av menneskeliv trues med

undergang og død.

«Menigheten vår dør ut», «vi må flytte fra misjonsstasjonen vår, for folk som trygler om mat» melder oppgitte misjonærer. Ingeniører ser «Håpets vei» til 2,2 millioner kr. pr. km. sakte forsvinne under sanddynene. Den skulle skaffe mat fra Atlanterhavskysten til Mauritania innland. Pasientene dør og helsepersonellet kan ingenting gjøre. Mennesker, dyr og natur skriker etter mat og vann.

«Er dette slutten på alt» spør en stakkar i Yavello i Syd-Etiopia. En minnes: Jeg var hungrig, jeg var tørst, jeg var fremmed, jeg var naken og syk, - Herren vet hva som skal prioriteres i menneskenes verden og dette vil han også spørre etter en dag. (Jak. 2,16).

Dette er nyhetsbildet fra Afrika, en økologisk katastrofe av slike dimensjoner at det bare er endetidens skildringer i Bibelen som gir et sakssvarende bilde på hva som foregår (Åp 8, 7-13).

Finnes det noen vei ut av dette som peker mot undergang både for folket og naturen på hele det afrikanske kontinent? Det er ikke så godt å svare på, når en ikke vet nok om det sett av årsaker som ligger bak denne økologiske krise. Men vi kan i alle fall gjøre et forsøk på å analysere situasjonen og splitte opp i de enkelte faktorer av naturgitte, menneskeskapte og kombinasjonsårsaker.

NATURGITTE ÅRSAKER

De som arbeider med ressursene som danner grunnlaget for matvareproduksjonen, har lenge advart mot klimaforandringer som kunne føre til katastrofer. Allerede i 1976 sa prof. K. Breirem ved NLH/Ås, at det synes som vi går inn i en klimaperiode med mer variert klima. Med støtte i en amerikansk forsker peker han på at perioden 1956-73 var en usedvanlig gunstig værperiode for bl.a. maisavlingene i USA. Han gir allerede da råd om hva vi bør gjøre og hvordan vi bør forberede oss. I 1977 tar han igjen opp saken og anbefaler at «U-hjelp bør bru-

kes til kriselager for matvare», i stor internasjonal skala. Det ble ikke hørt. Klimatologer som har utalt seg til den aktuelle krise, mener at det er «atmosfæriske og oseanografiske forhold som gir vesentlige grunner for forandringer over Sahelbeltet. De peker på langtidsforandringer som for eks. at augustregnet i dette beltet etter 1968 lå hele 27 under gjennomsnittet for august-regnet i perioden 1931-60.

De anbefaler at «politiske planleggere bør ta alvorlig utsiktene til en varig endring av klimaet. Fra nå av bør jordbruksplanleggingen baseres på data om ned-

Av fotosyntesen foregår

58% på landjorda og produserer alt av mat minus fisk, alt av råstoffer minus mineraler. Alt dette går så inn i den økonomiske prosess, uten, dette bidraget svikter alt. (World Watch Inst.) Rett forvaltning dreier seg alt så om liv og død.

Øko kommer av eucos og betyr hus. Logi er læren om huset og nomi dreier seg om forvaltning. Altså rett forvaltning av huset, "Guds bolig".

M. Norderhaug tidl. leder for norsk avd. av WWInst. skriver i "Nødens økologi"

at skogdekte områder tar vare på 3/4 av nedbøren som nyttes slik skissen på s.18 viser. På avskoget areal tapes 3/4 med flom og ødeleggelse av jordsmonn m.m.m.

børsmengden de siste 20 år i stedet for bare på de nærmest foregående år-». I en lengre utredning om klimaet skriver prof. K. Breirem slik i sammendraget: «Enten man regner med periodiske - - -

Prof. A. Njøs, tidligere rektor på Norges Landbrukshøgskole, Ås, sa noe av det samme som prof. Breirem da han holdt et 5/4 t foredrag i Hornnes i åtti-åra. Han mente klimaet ville bli mer likt det det var på 1700-tallet.

> eller tilfældige vekslinger i klima, er det sikkert at man både har hatt og vil få klima-

vekslinger. Det er derfor ikke forsvarlig at det ved planleggelse ses bort fra disse, ved uten videre å forutsette stabilt gunstig klima i framtiden. Sammenhengen mellom klima og matproduksjon må vies stor oppmerksomhet med hensyn til fremtiden.» (Ås 1976). FN's Kurt Waldheim sa at «Hele land kan forsvinne fra kartet. Vi risikerer ødeleggelse av hele folk i de berørte områdene.» (Time sept. 1977). Man har altså vært oppmerksom på at forferdelige ting var på gang, men ikke vært i stand til å gjøre noe med det. En tenker uvegerlig på Josef som reddet hele Egyptens land og folk fra tørke og sultedød, ved å bygge kornlagre og benytte de rike år til å sikre de magre. Modernitet og vitenskap sikrer visst ikke noen, når ikke noe skjer.

Det er de som hevder at det skjer store klimaforandringer p. g. a. Europas store overforbruk av energi. Dette skal føre til at klimabeltene som fører nedbøren inn over Afrika og dette tørkebeltet, blir fortrent sydover og dermed går nedbøren ned over de aktuelle områdene.

Vi har nå beveget oss inn i den del av temaet hvor mennesket kommer inn med sin innflytelse på klimaet. I flg. kjente klimatologer hevdes det «at de fleste mener at de grunnleggende årsaker til tørkeperioder må søkes i den globale sirkulasjon av atmosfæren. Men det kan tenkes at prosesser som er i gang i et begrenset område, kan forsterke virkningen av midlertidige endringer i den globale sirkulasjon. Det essensielle er imidlertid at de storstilte vindsystemer i atmosfæren er usedvanlig stabile og under kontroll.»

Som man skjønner, så er det et delt syn og usikkerhet omkring spørsmålet om hvor mye de store systemer virker inn, men at de virker inn, er det enighet om. Det er også enighet om at menneskenes inngrep i naturen sammen med endringer i de storstilte systemene fører til ørkning og avskoging av et bredt belte rundt jorden.

FN konferansen om dette tema hevdet, at det går tapt ca. 6 millioner ha. hvert år. Ørkenspredningen truer nå ca 35 % av jordas landoverflate og berører en befolkning på vel 850 millioner. Flere betydelige forskere legger skylden mer på utbredelsen av ørkenen enn på klimaforandringer. De hevder «at ødeleggelsen av vegetasjon på grunn av overbefolkning, nedhogging av trær

og jorderosjon, også kan være viktige faktorer bak synkende nedbørsmengder og varig tørke. Jorderosjonen betyr tap av vann uansett hvor mye det regner.»

Vi beveger oss her inn i et samspill mellom jord, skog og klima som er uhyre sammensatt og vanskelig å trenge inn i. Vi har å gjøre med store økologiske systemer med et komplisert samspill av mange faktorer. Plassen tillater heller ikke en nærmere utredning om denne siden av saken.

En viser derfor interesserte til kildelisten på slutten av artikkelen.

Jeg skal bare summere det problemområdet slik som jeg gjorde det i de tre programmene jeg la for rehabilitering av Syd-Etiopia i 1974/75:

«Ved overflygning av store deler av Gemu-Gofa fikk en tilfelle se hvor ødeleggende den i nåværende jordbruksdrift er for området. Selv om konsoene m.fl. er «ekspertes» i jord og vannkonservering ved hjelp av terrassering, konturering, kanalisering m.v., er likevel den sterke avskogingen og dyrkingen i de bratte liene totalt ødeleggende for provinsen. Avskogingen fører til at en leg-

ger jorda åpen for sol-, vind- og vannerosjon. Videre øker fordampingen, og rotsystemene som før var med og tok vare på nedbøren, dør ut: Resultat: uttørring, utvasking og kraftig erosjon av jordsmonnet, som etter få år er ødelagt. Videre vil denne prosessen føre til en forandring av klimaet i området. - - - >

Mat, vann, helse og arbeidskraft.

Det stadsfysikus i Oslo, Mellbye skrev i Aft., har vi sitert mange ganger. Han sier, at tuberkulosen var mer enn halvert i Norge før moderne medisin satte inn. Vi lå på bunnen i Europa rundt 1800 for å entre toppen godt 1900 i europeisk helsestatistikk. Årsak var den sosioøkonomiske utvikling. Naturen ble forvaltet rett og ga mat og råstoffer, klær og hus og forbedret hygiene. Rett og god mat ga øket motstandskraft, hygiene satt smittetrykket ned, og kroppen ble vernet mot sterk kulde og varme osv.

* * *

En undres at man gjør

lite med de grunnleggende problemer når millioner dør — så fortsetter man som før — dette på tross av at vi vet hva som må gjøres, og jødene har vist vei i Negev fra de inntok et skogløst land av sump og ørken.

Trekull-salg ved veien til Addis Abeba på Arussi-sletta. Skogen hogges og brennes til trekull som selges til de store byene. I 1985 sies det at dette store planet er avskoget og i ferd med å gå over til ørken.

NB: Når naturen - Guds bolig for menneskene - bryter sammen og millioner dør av sult og tørste - må man ta fatt og bygge naturen opp igjen fra bunnen av ved å forvalte landskapet på en rett måte med skogreising, vannhusholdning og riktig behandling av jorda, fra jord til bord til liv, helse og arbeidskraft.
 "Uten skog - intet liv". Etiopia har nå igjen 2,2 % av sine store skoger, og alt forstyrres.

Solenergien som fører til et grønt plantedeck og ble transformert til andre energiformer, treffer nå en naken overflate. Denne opphettes sterkere enn før. Klimaet i og over skogdekte områder vil være kjøligere og fuktigere enn over et åpent område. Dette fører til at skyene må gå lengre inn og høyere opp før vanddampen kondenserer og regnet faller.» Nedbørsmålinger fra Etiopia i 1974/75 tyder på at dette er riktig. Meteorologer som jeg snakket med der ute, pekte på det faktum at landet ikke hadde fått mindre regn totalt sett, men at det var så galt fordelt. I planene syd og nord i landet, som også i betydelig grad var avskoget, var det tørke. Mens det i høydene i mindre områder, var mye mer regn enn normalt, og det ble store flommer.

Avskogingen fører også til at det melder seg et sterkt behov for brensel og byggevirke m.v. som ikke kan dekkes. Avskogingen får altså en rekke farlige konsekvenser. Det blir spesielt skremmende når en vet at Etiopia for ca. 100 år siden hadde ca. 90% skogdekning mot ca. 3% i dag.

ANDRE MENNESKELIGE ÅRSAKER TIL NØDEN

I tillegg til de naturgitte og de menneskeskapte problemer p.g. a. uforstandig bruk av naturen, kommer så de som har med de politiske systemer å gjøre. Vi kjenner jo til at en rekke afrikanske land har fått mer eller mindre hardhendte marxistiske regimer.

Disse følger selvsagt også opp sin landbrukspolitikk også i disse land. Fra Sovjet kjenner en til hvor ubrukelig dette systemet er. Sovjet var landet som før kommunismens tid brødfødde seg selv og fungerte som Europas kornkammer. I dag kan de ikke en gang fø seg selv, men er som Afrika og store deler av

verden forøvrig, avhengig av store kornforsyninger fra USA. (I denne sammenhengen gjør jeg også oppmerksom på at det skal lite til før dette verdens kornkammer USA også kan svikte.)

Vi kan ikke gå i detalj her, men den kollektive driftsform som også er forsøkt innført i Afrika, har slått fullstendig feil. Videre ligger planteforedlingen og sortsutvalget betydelig etter Vesten p.g. a. en ubrukelig forsker som het Lusen-

ko. Han hevdet i tråd med den marxistiske ideologi, at det ikke fantes forskjeller på plantematerialet. Det var miljøet som gjorde at plantene ble forskjellige.

Dermed ble hele planteforedlingen satt sterkt tilbake, og har vært det helt til man for ikke mange år siden kvittet seg med denne "vitenskapsmannen" og hans resultater.

----->

Fra internett

Green and blue water flows

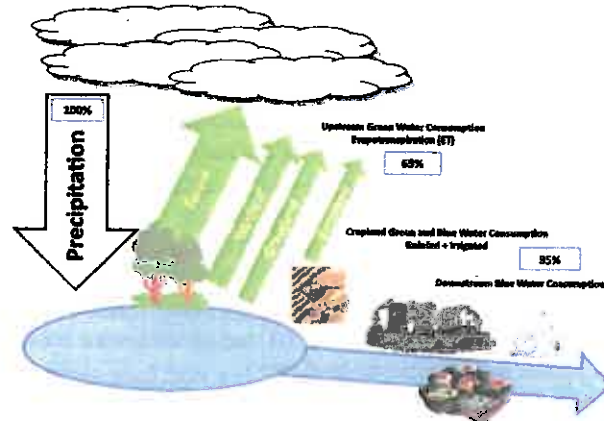

Fig. 1 Green and blue water flows adapted from Falkenmark (2009).

© 2011 Blackwell Publishing Ltd, *Global Change Biology*, 18, 806-820

V. Reforestry programme:

FRA PROGRAMMENE i Etiopia.

Surveys by aeroplane and landrower over the greater part of the project-area showed up clearly how devastating the existing forms of human use of land are for these parts. De-forestation and overgrazing will lay the ground open to erosion by sun, wind and water. Evaporation will increase and existing root systems, which helped to conserve the rainfalls, are becoming extinct.

Results: Drying out, draining and serious erosion of the soil which in few years time will be ruined. This process will also lead to a change of climate in the area. The sun energy, which before met with green vegetation, transferring it into other forms of energy, is now hitting a bare surface and overheating it, which again heats up the air above the ground even more intensely than before. The climate in and over a forested area is generally cooler and more humid than in a bare countryside.

The consequences are that clouds must drift further in and higher up before condensation and rainfall will occur.

De-forestation does also lead to a serious demand for firewood, building materials, etc. which very soon cannot possibly be met. Where does this lead to? Hard de-forestrating and overgrazing has to be controlled.

Moreover, experiments must be set up with the intention of finding quick-growing trees suited for this environment. Finally, forest planting on a larger scale must be planned and effectuated.

Eksempler på fundamental og rett u-hjelp

Konso - Yavello og videre i Syd Etiopia

Som en kan se i rammen på forrige s., ble det lagt stor vekt på gjenreisningen av skogene, naturen i et totalt smadret land. Intet vil nytte om ikke naturen - Guds bolig for menneskene—blir satt i stand til å produsere mat, råstoffer, miljø og oppbygging av grunnvannet. Det er basis for liv og helse og arbeidskraft. Det kan ikke sies ofte nok til de som skal bringe hjelp til en døende befolkning med "kreft" i landskapet. Fra Shamosjøen ved Arba Minch ren-

ner Seggen s/v og passerer Seggensletten på 40 000 da. I flg. opplysninger er alt dyrket og kan vannes elva.

De produserer sorghum, mais, bønner, rødløk, mango, papaya og andre frukter. En misjonær så plutselig 6 busser fulle av folk på markedet i Konso. De kom langveis fra og skulle kjøpe korn, frukt og grønnsaker i et Konso hvor misjonærer for 35-40 år siden ikke trodde det kunne gro en skogpinne. Så er det bygd opp mange titalls planteskoler og plantet ut tusenvis av skogs-

trær som selvsagt må gjøres rett om det skal bli resultater. Vi kommer forhåpentligvis tilbaketil en oversiktsart fra K. Fuglestad om dette. For få år siden hadde vi et seminar her hvor folk fra Kenya, Tanzania og N-Korea-kontakt fikk kontakt med bl.a. Fuglestad, og den jordnære virksomheten spredde seg til disse landene. Nylig ringte en kar som skulle til med gjenreisingsarbeid i Midt-Østen i FN-regi og fikk tilsendt de gamle programmene for Syd-Etiopia. Her er skissert de grunnleggende prinsipper for gjenreisning av ødelagte land og folk.

Nord Korea Evangelisk Orientmisjon til Asias Miljoner

Det er selvsagt begrenset hva de kan få til under et slikt regime, men mye godt arbeid gjøres med å skaffe folk kålrot og andre matvekster, avgjørende for folkehelsen. Et kilo frø blir til 10 tonn kålrabi. Artig er det også at ungdommer satt på Evejtun leirsted og pakket frøposer med bruksanvisning utenpå. Det skulle til N-Korea. Små tiltak med store og viktige ringvirkninger for folk i dypeste nød. Vil du støtte de finner du kontonummer t.h.

Håp til Nord-Korea

I Nord-Korea lider en tredjedel av befolkningen av underernæring. Vi kan hjelpe flere tusen mennesker i nød.

Grønnsaker er et livsviktig kosttilskudd for mennesker som lider av underernæring. Under mangel svelkes immunforsvaret og det fører til sykdom.

En kilo kålrabi koster 200 kroner. En kilo kålrabi blir til mer enn 10 tonn kålrabi.

En vannpumpe koster 3.000 kroner. Rent drikkevann er svært viktig. Et drivhus på 500 kvadrattmeter koster 20.000 kroner. Siden 2012 har vi finansiert mer enn 200 drivhus.

Alle drivhus får en plakat som gir Gud ære!

EVANGELISK ORIENTMISJON
www.eom.no

MED DIN HJELP SPRER VI HÅP

3000.15.76719

DalaRieko

ved Viktoriasjøen er et annet meget interessant prosjekt ved bredden av verdens nest største innsjø. Nok av vann altså. Men det må syn for ressurser og veiledning til som mobiliserer folket. Her tar de hyasinter (ugrasplage fra sjøen) på land. Lager kompost til gjødsling. Vannet får de på land med solceller som driver pumper. Og vannet spres fra store tønner med dryppvanning. **T. Steinar Rafoss** står bak dette interessante arbeidet—som skulle vært kopiert til mange steder i Øst-Afrika. Bare Kenya har ca. 80% tørt lavproduktivt land. Vi håper på en fyldig artikkel om dette i et senere nr av LYS.

Afrikas nød

Fort f.f.s.

Distribusjon som svikter p.g.a. dårlig infrastruktur, er nok også i stor grad med og svekker landbruksproduksjonen ved at innsatsfaktorer ikke kommer fram til produsentene og produktene ikke tilbake til markedene. Landbrukspolitikken ellers i u-landene i Afrika, har vært preget av liten innsats på denne sektoren. Både ut fra egne ambisiøse målsettinger og etter stimuli fra Vesten, har det blitt satset alt for mye på industri og byutvikling, mens landsbygda og landbruket er blitt forsømt. Dette har skapt enorme slumproblemer i byene og landsbygder som ikke makter å oppfylle sin

oppgave med å forsyne befolkningen med basalprodukter av nok og riktig mat, nok og rent vann, byggevirke, brensel osv. Svikter denne basis, svikter alt i en nasjon. I tillegg til disse ødeleggende ting for nasjonen og matproduksjonen, kommer masseforflytninger som river opp miljøer og setter dem inn i sammenhenger som svært ofte ender i kaos og uproduktivitet. Masseutskrivning av soldater, landsbygdas beste yngre menn og endeløse kriger, har også tappet mange land for ressurser og muligheter til å fø sin befolkning.

Fort i n. nr.

Heft "Åndens og håndens gjerning.

Det som virkelig mangler i stat og u-hjelp er åndskraft som Edv. Schverdrup på MFskrev om haugianerne som hadde gitt kraft til den bonde-reisninga som kom i Norge på 1900-tallet og gjenreiste landet på alle måter.

"Plant et tre" konferansen den 25. og 26. feb. 2014 på AKF's Strålemot i Hovanes

Åndens og håndens gjerning

Av sivil agr. Jørgen Høgetveit

Afrikas nød og vår hjelp

Av sivil agr. Jørgen Høgetveit

Det er bevist både i Negev, dette pro-sjektet m.fl. at de økonomiske "flyktni-ngene" burde gjenreise sine egne land.

KAN VI GJØRE NOE MED DENNE ELENDIGHETEN?

De store klimavekslingene, om de er årsaken, kan vi ikke gjøre noe med, bortsett fra å følge en rekke landbrukseksperters råd. Jeg har tidligere nevnt prof. K. Breirems anbefalinger om lagring av korn over store deler av verden. Dette har også prof. Borlaug anbefalt. Han føyde også til, at det kanskje ble siste gang vi fikk så store kornoverskudd at det monnet noe i denne sammenheng. Slike lagre ville dessuten spare store svinn av verdifull mat. I dag regner en med at vanlig lagring i u-land fører til tap på ca. 30%. Med moderne siloer, ville en minimalisere dette og dessuten ha store mengder på plass i forholdsvis nærområde der ulykken er ute. Da hadde en i alle fall en mulighet til å stoppe ulykken i fødselen. Nå er allerede ca. 1 million døde i disse områdene, og flere står ikke å redde i Sahelbeltet.

De politiske ordninger kan vi ikke som misjon gjøre noe med. Vi er i nasjonen som tjenere og hjelpere og ikke maktutøvere av verdslig makt. Dessuten er de fleste land vi her snakker om, mer eller mindre harde diktaturer. Skal man øve noe påvirkning på dem, må det være ved eksempelets makt, spre det kristne menneskesyn gjennom forkynnelse i folket og bruke bønnemakt som er den sterkeste makt verden kjenner. Den «bøyer kongers hjerter som vannbekker.»

Men som nasjon må vi ha rett til å øve politisk påtrykk for å rette på de verste hindringer for utvikling og produksjon. Men også her skal det utvises mye visdom og diskresjon, om en skal nå fram med hjelp til de fattige, maktesløse som trenger vår hjelp.

Som nasjon har vi enda en stor og ugjort oppgave i u-landene. Vi ser klart at det multinasjonale hjelpe- og utviklingsapparatet ikke duger. En kan bare nevne at FAO bruker over 60% av sine budsjett til administrasjon.

FN, o.a. som får ca. 50% av norske u-

hjelpskroner, burde m. a. o. få dette kraftig redusert på tross av en rekke andre politiske argument som det tas hensyn til.

Går en til EF, opplever en at det tar bortimot 1 år å få effektivt en bestilling på tørrmelk til u-land. M.a.o. er byråkratiet tungrodd og uøkonomisk, inntil det uakseptable.

Men Norge som liten nasjon, ikke provoserende, oversiktlig og uten en fortid i kolonitiden osv. kan gjøre uendelig mye godt i et velorganisert, bilateralt arbeid direkte innrettet på landsbygdutvikling og landbruksproduksjon. Norsk landbruk har uendelig mye å bidra med til u-land både av direkte produkter (tørrmelk, smør, olje, hermetisert kjøtt m.m.) som nå endelig etter mange års påtrykk, er kommet i stand leveranser av. I et samarbeid mellom Landbrukets org. og nødhjelps org. skal en nå bygge opp kriselagre i Norge, som kan sende matvarer på en dags varsel til kriserammede land. Produkter levert fra Norge gjennom vårt arbeid ute og brukt på en fornuftig måte kan være et helt avgjørende virkemiddel til å hjelpe en nasjon på bena igjen, mens vi setter deres produksjonsapparat i stand. Det er farer ved et slikt opplegg, farer som ved en rekke anledninger er brukt som argument for å stoppe en slik

Von Rosen far og sønn og undertegnede

fornuftig ordning, som nå er på trappene. Det er klart at med et feil opplegg både ute og hjemme, kan dette bære galt avsted, både for norsk landbruk og u-landenes eget jordbruk.

Men denne faren må ikke få stoppe et ellers fornuftig og livsnødvendig tiltak.

Ellers kan norsk landbruk delta med både mannskap, kunnskap og andre menneskeskapte ressurser som enkle ploger o.a. redskaper. Vi har et stort overskudd av agronomer og agroteknikere, som det foreløpig ikke er plass til i norsk landbruk, men som med en tilleggsutdanning måtte kunne ta en del år ute mens de for eks. venter på å overta gården.

Bønder som ønsker å levere gården før tiden, burde også være en god ressurs. Av sivilagronomer er det stadig for få tilgjengelige.

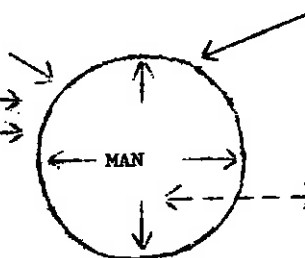
---->

C. Basic ideas and aims

Our basic idea may be simply illustrated by showing the situation of man in general and by this pointing out means of help for creating a better standard of living:

Different attacks on health and well-being of man.

E.g. infections through food, water, air etc.

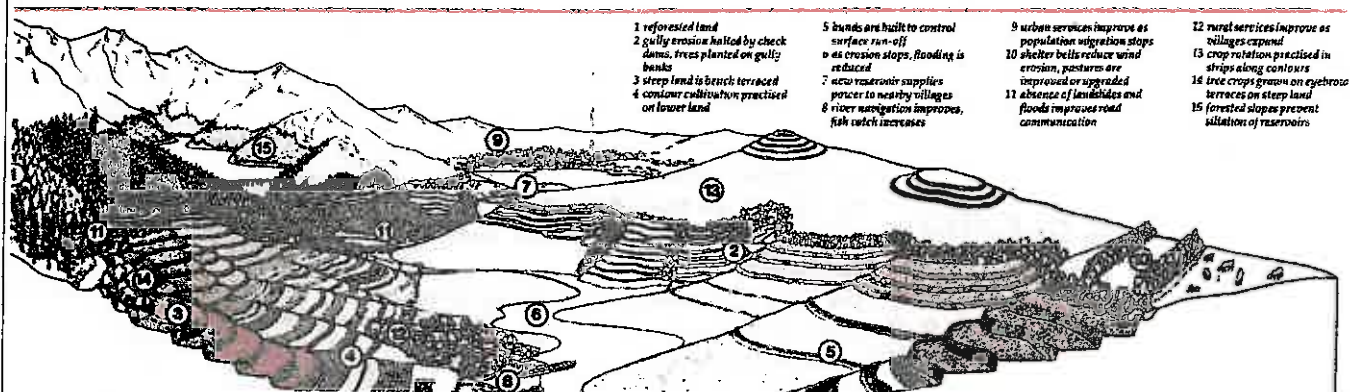
Barrier should be built by improving
a) hygiene, housing water-supplies, foodmaking etc.
b) resistance against diseases and higher well-fare through improved food vacintion etc.

We think that man's well being, ability for work and ability of developing his conditions, very much depends on how he manage to keep away and resist what attacks him.

In order to manage this, he needs resources, and we think that in the area this program is going to be implemented the main resources are the land/soil and the man-power. The aid we are

PART II prevention and repair WHAT CAN BE DONE?

Disse områdene var fullstendig avskoget og erodert, m.a.o. ødelagt og ingen produksjon kunne skje. Så er de systematisk replantet og bærer stor produksjon, vannet er rent igjen og livet vender tilbake for folk og fe. (Fra "Protect and Produce". FAO)

- 1 reforested land
- 2 gully erosion halted by check dams, trees planted on gully banks
- 3 steep land is bench terraced
- 4 contour cultivation practised on lower land
- 5 bunds are built to control surface run-off
- 6 as erosion stops, flooding is reduced
- 7 new reservoir supplies power to nearby villages
- 8 river navigation improves, fish catch increases
- 9 urban services improve as population migration stops
- 10 shelter belts reduce wind erosion, pastures are improved or upgraded
- 11 absence of landslides and floods improves road communication
- 12 rural services improve as villages expand
- 13 crop rotation practised in strips along contours
- 14 tree crops grown on eyebrow terraces on steep land
- 15 forested slopes prevent siltation of reservoirs

Det kan skyldes en rekke faktorer. Bl.a. muligheten til å få interessant arbeid i u-landssammenheng når en må være hjemme av forskjellige årsaker. Dette bør rettes på bl. a. ved at de trekkes mer med i konstruktivt arbeid også de som er plassert på lokalplanet.

De må bl.a. kunne delta i praktisk opplæring av agronomer og agr.tek., i ressursplanlegging på landsbygda. Ellers er mange av disse folka vel forspent i ressursregulering og planlegging med sikte på utvikling av landsbygda, slik at de forholdsvis enkelt kunne gå inn i planleggingsarbeid ute. Her må en kunne operere med korttidsoppdrag.

Det er store ressurser både av jordbruksfolk, skogbruksfolk og veterinærer. De burde også trekkes inn i arbeidet som kontaktpersoner og formidlere utover landet. Det må m.a.o. skapes en skikkelig grasrotkontakt både fra misjonsorg. og det off. Norges side til landsbygda med deres bondestand og veiledningstjeneste. Den er vel skolert til å vurdere ressurser på marginale områder med sikte på utvikling av landsbygda. Det er gledelig å se at DUH/NORAD nå har laget en innstilling om: «Norsk landbruk i u-hjelpsarbeid.» Undertittel: «En utredning om spørsmål tilknyttet norsk bistand til landbruk og distriktsutvikling med hovedvekt på bilateral faglig bistand.» Her er det helt nye toner å høre, som tenker positivt om mulighetene av å koble norsk landbruk mer direkte på u-landsbygda. Personlig tror jeg en slik bakkekontakt er helt avgjørende, om vi skal komme videre i opp-prioriteringa av landsbygdutvikling og landbruksproduksjon. Dessuten vil det være en viss egeninteresse for å ruste opp eget landbruk og ressurser til de betydelig harde-

re tider som kommer i kampen om maten. Som jeg skal komme inn på senere, er det ting som tyder på at både EF's og USAs store overskudd kan reduseres fortere enn de fleste tror. Vår egen overskuddssituasjon hviler på en feilslått landbrukspolitikk og en illusjon av importert velstand.

Før vi går videre med hva vi konkret kan gjøre ute, må jeg skissere noe ganske kort om misjonens muligheter og kall i denne sammenheng. Både jeg selv og flere med meg, har lenge opplevd situasjonen slik, at det ikke er et gjennomarbeidd tankemessig grunnlag for misjonens arbeid med u-hjelp i jord- og skogbruk. Helsetjenesten og undervisning er i større grad integrert, og dette tror jeg bl.a. annet kommer av at nøden ute m.h.p. disse problemer før har vært mye lettere erkjennbare og spesielt for oss som kommer fra det utviklede vesten. Går en imidlertid tilbake til de røtter som norsk misjon er sprunget av, vil en finne en uendelig skatt å øse av til forståelse av vår innsats som misjon i et agrarsamfunn som disse landene er. Jeg tenker på Hans Nielsen Hauges innsats både åndelig og materielt i agrarsamfunnet Norge fra 1800 og framover. Hans store motto var, at det var en kristenplikt "å ågre med sitt pund", for å kunne hjelpe seg selv og sin neste om var i nød. Jeg kan ikke i denne sammenheng gå videre inn på dette, men vil på det beste anbefale magisteravhandlingen av Alv Johan Magnus fra 1978. Den heter «Vekkelse og Samfunn, En undersøkelse av Haugevekkelsen og dens virkninger for det norske samfunn i det 19ende århundre.» Det var en vekkelse som brøt fra den indre frihet i

Kristus til å bære den norske nasjon fram til en velstandsnaasjon med alle menneskeretter og full nasjonal frihet i 1905. Det gir grunn til ettertanke, når en ser de mange misjonsland som har gått over til undertrykkende diktaturer uten de mest elementære friheter og hjelp til enkeltmennesker i nød. Vi trenger m. a. o. en kristen besinnelse på vår totale innsats i disse landene og spesielt på hvordan vi hjelper deres næringsliv i jord- og skogbruk. Vi har en rik arv og mye god misjonserfaring å øse av. La oss hente det frem.

HVA KAN EN SÅ KONKRET GJØRE UTE?

Først tror jeg det er av grunnleggende betydning at vi på nytt gjennomtenker hva et menneske er i forhold til sine omgivelser og sine ressurser. Hovedtyngden av menneskene i u-land bor på landsbygda og må hjelpes der de er, med de ressurser de har til å få dekt sine basalbehov. De lever under et stadig trykk som svekker deres helse og arbeidskraft. Det må sørges for at dette trykket reduseres gjennom at det skaffes rent vann, ren mat, latriner som reduserer infeksjonstrykket fra ekskrementer osv. Motstandskraften må økes gjennom bedre hus og klær til bl. a. å regulere temperaturen med, nok og riktig mat og vann, vaksinasjoner m.m. Det var slike ting som tok knekken på den verste tuberkulosen her i Norge lenge før moderne medisin satte inn det avgjørende støtet mot den.

Men til dette trengs ressurser, og i et u-land på landsbygda er deres hovedressurs deres egen arbeidskraft og naturressurser. Noe særlig av menneskeskapte

ressurser som kapital og teknologi har de ikke. Altså blir vår hovedoppgave å kombinere bruken av de ressursene som familien har, på en måte som dekker deres basale behov. Så må de gradvis løftes opp på et nivå av selvforsyning av disse basale behov. På et solid grunnlag av dette, kan det bli små overskudd som kan reinvesteres, og stegene kan begynne mot industri- og utdannings-samfunnet. Katastrofen er bare den, at de også er fratatt sine naturressurser i den verste økologiske katastrofe verden har sett. Nasjonene må gjenreises fra grunnen av. En kan ikke drive et virkelig solid jordbruk i nasjoner som er ødelagt økologisk. Det skal vi nok også få oppleve etter hvert som skogdøden og dens konsekvenser viser seg i Europa. Det blir et naturens opprør som få økologer og teknologer hadde tenkt seg muligheten av og som kan komme til å ryste de såkalte kulturnasjoner i sine grunnvoller.

Jeg sa før, at det var lite å gjøre med de store sirkulasjonssystemer, men det var mange som mente at mye av tørken skyldtes avskogingen og ødeleggelsen av vegetasjonen.

Uansett, så har vi ikke noe valg. Skal vi gjøre noe, må vi gjøre noe der vi kan og med rimelig grad av håp om å gjenreise naturen i områdene. I et intervju i Af-tenposten den 24.11.- 84 sier Einar Lunde følgende om hva som må gjøres, antagelig sier han det på bakgrunn av samtaler med fagfolk i Øst-Afrika: «Konkret vil det si skogplanting. For 100 år siden var Etiopia dekket av skog. I dag er det tre prosent igjen. Trær bandt jorden og skapte regn.

I dag skylles tonnevis av det beste jordsmonnet bort med regnet eller blåses bort med vinden. Dessuten må det settes igang ren jordkonservering.» Endelig sier han: «Vi må påvirke myndigheter, politikere, alle til å tenke og satse større.» I programmene for Syd-Etiopia formulerte jeg det dengang slik: «Videre må det igangsettes forsøk med å finne fram til raskt voksende skogs-trær som passer for området. Endelig må et større skogreisingsprogram utformes og gjennomføres.» Skogdekte områder vil snu den farlige utviklingen i klimaet må en tro. Det vil bli en mer fuktig og kjølig overflate som vil føre til mer nedbør i området. Dessuten vil skogen dempe det ødeleggende regnslaget mot jorda og erosjonen. Dette og

rotsystemene vil på en helt annen måte suge opp nedbøren og gi grunnvannet tilbake og jamne ut flommene i elvene. Gress vil gro i ly av trærne og beiter til

husdyrene og skogen vil gi byggevirke, brensel og vann tilbake til befolkningen. Det er oppløftende å høre om de resultatene en

har oppnådd med begrensede ressurser i Konso. Det som er å beklage, er at en ikke har fått mer ressurser og dimensjoner over denne skogreisningen. Mer ressurser er det som nå trengs for å gjenreise skogen i Syd-Etiopia.

Men det står også fast «at det ene må gjøres og det andre ikke lades ugjort», jordbruket må utvikles samtidig. Det må baseres på flere produksjoner slik at det er innebygd en viss sikkerhet i opplegget. Det må være så enkelt opplagt, at folket selv kan gjøre jobben med begrensede tilførsler av ressurser utenfra. Videre må det arbeides over hele spekteret av produksjonene fra åkeren til lagring og forbrukerstadiet. Små, enkle, forbedringer kan raskt skaffe det som trengs i motsetning til store, spesielle innsatser som fort kan føre fra ondt til verre for de som satser på våre råd. Som hjemme så ute, bonden må alltid stå i fokus med sin familie og sine behov og ressurser.

En hovedtese i disse tørre områder, må bli å utnytte den marginale ressurs som vannet er, på en optimal måte. Det vil for det første si at en finner fram til sorter og dyrkingsmetoder som kan utnytte nedbøren som er tilgjengelig. Tilsvarende i Norge er å bruke sorter som utnytter den veksttid og temperatur som er gitt fra naturens side. Her er allerede gjort mye arbeid i Øst-Afrika på dette området, men det har vært et problem å få tak i nok såvarer. Bedring av lagringsteknikken er en annen side av produksjonen det må gjøres en skikkelig innsats på. For å skaffe seg ekstra proteiner, vitaminer og mineraler

som er viktige i et riktig kosthold, må en inn med andre vekster og metoder. I Etiopia var det bl. a. utviklet teknikker for bygging av billige og enkle jorddammer. Ved å la folket bygge slike selv, kunne en samle opp mye vann som en kunne bruke til å forlenge vekstsesongen med for disse spesielle vekstene.

Jeg ser av meldinger utenfra, at en også

arbeider med andre metoder for å realisere prinsippet: å samle vannet fra store areal og konsentrere det i bruk på små areal på spesialvekster. Endelig må flomelver og større elver utnyttes til matvareproduksjon og energiproduksjon. Det sies, at bare Etiopia har et like stort vannkraftpotentiale

som Skandinavia til sammen. Her er store oppgaver å ta fatt på for norske vannkraftutbyggere. I denne sammenheng er det ikke mulig å gå mer inn på detaljene i hva som må gjøres, men det må understrekes at dimensjonene over vår innsats til nå, er for liten. Den står ikke i noe rimelig forhold til problemene. Vi har allerede i stor grad funnet fram til det som kan gjøres, og det finnes en rekke forskningsinstitusjoner som vet mye om jord- og skogbruk i tørre, tropiske strøk. Spesielt bør en nevne land som Israel og jødene, som har mye teoretisk viten og praktisk erfaring om hvordan en tar vare på og utnytter naturen i så marginale områder som Sahelbeltet. Forankringen i praktisk erfaring er svært avgjørende, om en ikke skal bli blant de ekspertene som defineres som en «mann som ikke tar feil i den minste detalj, på sin vilje flukt ut i de store villfarelser.» Slike ting har disse områdene ikke råd til, og det er gjort alt for mye av det i u-land som i dag er i den dypeste nød.

1. Enorm erosjon
 2. Hele landskap avskoget og ødelagt. Helt uproduktivt
 3. Plantegroper fanger nedbør. Gjenreiser landskapet.
- Bilde: K. Fuglestad

---->

President Peres om rett forvaltning til KKL:

"Ingen diplomatiske anstrengelser har fremmet Israels omdømme som det faktum at Israel vet hvordan man overviner tørke i ørkenen, utarmet jord og mangel på vann og hunger" - "Vi gjør en dråpe vann til 5 dråper".

Nyttig bok: "All the Trees of the Forest. Israels Woodlands from the Bible to the Present" Alon-Tal, Yale Univ. Press 2013.

Noen sitater: "- hva Israels erfaringer kan bety for kloden som trenger å gjøre en bedre jobb for å ta vare på eksisterende skoger og plante nye. På en måte prøver boken å belyse, se hvor Israels erfaringer kan være relevant i global sammenheng."

De har folk fra 90 nasjoner med 33 språk og er ledende m.h.p. Nobelpriser. "Det atypiske er typisk. Ikke å undres over at skogene også er unike."

På sidene 2-8 får vi en rekke oppgraderte opplysninger om skogenes betydning og verdens skoger som bl.a. er redusert med 40, 50% av dette de siste 100 år.

Millionene i Sahel er spesielt nevnt. "Reskoding i semi-aride regioner gir håp for landrestaurering over store områder i Asia, Afrika, og Amerika."

"Siden verden i økende grad er obs på sin egen økologiske tåpelige og globale

sårbarhet, kan Israels skoger i dag tilby verdifull lærdom. De kan til og med tilby håp." Og for hvert kp. siteres interessante avsnitt av Skriften. **Hva sier så ledelsen i U-land som for eksempel Etiopia om den manglende innsatsen for å reise et skikkelig næringsliv fra naturgrunnlaget som kunne skaffet dem mat og råstoffer og gi midler til skole- og helsevesen m.m.. Det kan vi lese på slutten av en artikkel fra Dagens Næringsliv.:**

"Essays Kebede er investeringsdirektør i Etiopias landbruksdepartement. Han ser utlendingenes utnyttelse av jorden som landets eneste vei til modernisering, og gir uttrykk for en utbredt mistro til statsapparatet mot vestlige hjelpeorganisasjoner." Videre sier han: "Mange i den rike verden hadde vel fortrekket at vi fortsetter å være fattige og avhengige av velferd." Tragisk karakteristikk, spør du meg. Tiere av år og muligheter bortkastet fordi vi ikke tok med oss hele lekmannsarven og bondevettet fra Norge i stor nok tyngde til nye

u-land - situasjoner som vi selv endelig hadde kommet oss ut av. (Konf. Barnevandringene på Ager fra 1830-1910)

Fra Terje Tvedts bok om "Det internasjonale gjennombruddet." s. 263:

"Etiopias avdøde leder (statsminister fra 1995 til 2012) Meles Zenawi, beskrev hva han kalte "NGO-invasjonen" som en av de største truslene mot Afrika."

Dette sier i klartekst hvor viktig det er å hjelpe med det som virkelig hjelper nasjonen og folket på bena igjen slik at de kan ta ansvar for seg selv og sine. Videre å samarbeide med dem med respekt.

Fort. f.f.s.

Nå må denne utviklingen snus og det må bli slike dimensjoner over arbeidet at u-landsbygda settes i stand til å kunne ta vare på sin befolkning, sine menigheter og gi dem fremtid og håp.

LITTERATURLISTE

1. Norsk Landbruk i U-hjelpssamarbeid, DUH/NORAD, Oslo 1984.
2. Vekkelse og Samfunn. Magisteravhandling av A.J. Magnus, Oslo 1984, Fåes ved henvendelse til Ungdom i Oppdrag, Hamar.
3. Skogen dør. NKS forlaget, Oslo 1984.
4. Skogskjøtsel. Knut Skinnemoen 1969, s. 137-143.
5. Klimavekslinger og matproduksjon. Knut Breirem, Institutt for husdyrernæring og foringslære, NLH, Ås. Særtrykk nr. 45, 1976.

6. Norsk Landbruk nr. 22, 23 1979, nr 1 1980. Artikler om klimaveksling av Knut Breirem.

7. Hydrology and Water Resources in Tropical Regions. Jaroslav Balek, Elsvæier, New York 1983.

8. Resources for Agricultural Food Supplies. Knut Breirem, NLH Ås, Nr. 576, 1982.

9. Climate and History. Cambridge University Press, Wigley Ingram and Farmer.

10. Utviklingsprogrammer for Mega, Yavello og Konso 1974/75.

11. Norges ressurser og beredskap. Dagen, kronikk 26-27. nov. 1980. Også offentliggjort i Operation Skandinavia og Kraftfornytt.

12. Tørrmelk og nødhjelp igjen. Bondebladet 19. April 1984.

13. Nøden, tørken og skogen. Dagen 3. des. 1984.

14. Sett grenser for teknologien. Bondevennen nr. 10 1984 o.a. publikasjoner.

15. Bruksutbygging med stor egeninnsats er nødvendig. Ressursdager i Setesdal. Norsk Landbruk nr. 6. 1980. Publikasjoner fra nr. 10 t.o.m. 15 kan fås ved henvend. til J. Høgetveit, 4660 Evje.

16. Hvorfor må boranaene jobbe for maten. KN-Nytt nr. 1. 1985.

17. Ørkenspredning og mottiltak. Aftenposten m.p. jan. 1985. M. Angstreich.

18. Ørkenen sprer seg stadig. Aftenposten m. 19. des. 1984. Dr. philos Kaare Langlo.

19. U-hjelp bør brukes til kriselager for matvarer. Aftenposten m. 29. nov. 1977.

20. Vi må ruste oss mot tørke og svikt i matvareproduksjonen. Aftenposten m. 20. juli 1976. De to siste art. er intervju med prof. Knut Breirem.

21. The Creeping Desert, Special Report i TIME 12. sept. 1977.

22. Sahel-tørke en del av varig svikt i nedbøren? Nationen 13. mars 1985. Sammen drag fra «Journal of Climatology.»